

วัคซีนโควิด-19 : ทางรอด หรือทางออก วิเคราะห์บนฐานอริยสัจ 4*

COVID-19 VACCINE: THE SOLUTION OR A WAY TO SURVIVE ACCORDING TO THE FOUR NOBLE TRUTHS

มัทนา เมฆตรง, กรรณิกา ธรรมสอน

Matana Mektrong, Kannika Thammasorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Mektrong.matana@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการที่มุ่งประเด็นของมาตรการควบคุมโรคระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น ประชาชนต่างให้ความสำคัญและเห็นด้วยกับการควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการฉีดวัคซีน ซึ่งสามารถตีความได้ว่าประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงวิธีการรับมือเป็นที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากโรคระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้นปัจจุบันอยู่ในระยะที่ 3 (Phase 3) มีการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสภายในประเทศเป็นวงกว้าง และส่งผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจและประชาชนเป็นอย่างมาก ซึ่งวิธีการป้องกันที่ดีที่สุด คือ การลดผลกระทบ (Mitigation) โดยชะลอการแพร่ระบาด ลดการเสียชีวิต ป้องกันการติดเชื้อภายในโรงพยาบาล ด้วยการให้วัคซีนป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ และเมื่อนำหลักอริยสัจ 4 เข้ามาปรับใช้นั้น ทำให้ประชาชนและรัฐบาลได้ทราบถึงปัญหา (ทุกข์) คือ ทราบถึงที่มาและผลกระทบของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อนำไปสู่การหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) คือ ทราบสาเหตุของการระบาดในแต่ละระลอก ระยะที่ 1 2 และ 3 ส่งผลให้รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมหรือจำกัดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม (นิโรธ) และขั้นตอนสุดท้ายคือสิ่งที่สำคัญที่รัฐบาลพึงกระทำหรือกระทำอยู่นั้น หมายถึงถึงความร่วมมือร่วมใจของประชาชนภายในประเทศ เพื่อดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การแก้ปัญหา (มรรค) โดยภาพรวมได้นำเสนอตามกรอบของหลักอริยสัจ 4 อย่างครบถ้วน

คำสำคัญ: วัคซีน; โควิด-19; อริยสัจ 4

* Received September 1, 2021; Revised September 22, 2021; Accepted September 23, 2021

Abstract

This article is focused on the overall of the highest decision considering for preventing the spread of the COVID-19 by vaccination. Thailand has foreseen a countermeasure that is appropriate for the current situation. Due to the number of the COVID-19 virus infectors, It is currently in Phase 3 with wide spread of the virus within the country effecting both the economy and the people very much. The best prevention method is to reduce the impact by slowing the spread of the virus to reduce mortality, to prevent infection in the hospital by providing vaccines, to prevent the spread with the COVID-19 virus with the population of the country and to build immunity. When the Four Noble Truths has been applied, it makes people and government aware of the problem (Dhukkha) which is the infectious disease of the COVID-19. To lead to the determination of the cause of the problem (Samudaya) is the cause of the outbreak in each wave, phases 1, 2 and 3, resulting in the government formulating various policies and measures to control or limit the damage that will occur appropriately. (Nirodha) and the last step is what is important for the government to do. This includes the cooperation of the population in the country to carry out practical guidelines that lead to problem solving (Magga). The overall perspectives have been presented in accordance with the Four Noble Truths framework.

Keywords: Vaccine; Coronavirus COVID-19; The Four Noble Truths

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของ “เชื้อไวรัสโควิด-19” สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2564) รายงานผลพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมียอดจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมตั้งแต่ปี 2563 จนถึงเดือนมีนาคม 2564 ประมาณ 2.8 หมื่นคน แต่หลังจากนั้นภายในช่วงเวลาประมาณ 3 เดือน ยอดผู้ติดเชื้อสะสมนี้เพิ่มขึ้น 10 เท่าเป็น 3.17 แสนคน ณ วันที่ 9 กรกฎาคม 2564 และสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามแนวโน้มจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ ซึ่งสูงที่สุดนับตั้งแต่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ผลที่ตามมาคือเกิดการเสียชีวิตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยจำนวนผู้เสียชีวิตสะสมตั้งแต่ปี 2563 เพิ่มขึ้นจาก 94 คน ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2564 จนสูงกว่า 2.5 พันคน ทั้งนี้รัฐบาลเพิ่งตระหนักถึงความเร่งด่วนของการจัดหาวัคซีนให้เพียงพอภายหลังการเกิดการระบาดระลอกที่ 3 ในเดือนเมษายน 2564 โดยมีการประกาศเป้าหมายจะฉีดวัคซีนโควิด-19 ให้ถึงร้อยละ 70 ของประชากรหรือประมาณ 50 ล้านคน ซึ่งต้องการวัคซีนทั้งหมด 100 ล้านโดสในปี 2564 พร้อมทั้งจะเร่งจัดหาวัคซีนโควิด-19 ให้หลากหลายประเภทมากขึ้น รวมทั้งวัคซีน mRNA

และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนนำเข้าวัคซีนได้ ซึ่งรัฐบาลมีแผนที่จะจัดหาวัคซีน รวม 200 ล้านโดส ภายในปี 2565 โดยรัฐบาลได้วางยุทธศาสตร์ในการจัดลำดับการฉีดวัคซีนโควิด-19 โดยให้ความสำคัญในระดับสูงต่อผู้สูงอายุ ผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและบุคลากรทางการแพทย์ ตลอดจนกลุ่มแรงงานโดยเฉพาะแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองระบบสุขภาพ การป้องกันความสูญเสียจากการเสียชีวิตหรือป่วยหนักของกลุ่มเสี่ยง และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ นับแต่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เมื่อต้นปี พ.ศ. 2563 ทำให้มีผู้ติดเชื้อไปแล้วกว่า 100 ล้านคนและเสียชีวิตมากกว่า 2 ล้านคนทั่วโลก ดังนั้นการวิเคราะห์พิจารณาถึงวิธีการแก้ไขปัญหาหรือทางออกที่ยั่งยืนของวิกฤตครั้งนี้ตามหลักพุทธธรรม อริยสัจ 4 คือ การให้วัคซีนป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ

พระพุทธรูปทรงแสดงธรรมจักกัปปวัตนสูตร เป็น “ปฐมเทศนา” เผยแผ่พระธรรมเป็นครั้งแรกด้วยความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ หรือ “อริยสัจ 4” ที่ทำให้พระองค์ตรัสรู้ เพื่อหลุดพ้นจากความทุกข์ โดยแก้ที่สาเหตุของทุกข์ กล่าวคือ ทุกข์ ควรรู้ สมุทัย ควรละ นิโรธ ควรทำให้แจ้ง มรรค ลงมือปฏิบัติ โรคระบาดเป็นส่วนหนึ่งของความทุกข์ที่เกิดขึ้นในวงจรชีวิตของมนุษย์ และสัตว์โลก คือชาติ ชรา พยาธิ (โรค) และมรณะ ดังนั้น จะต้องใช้วิธีคิดและการแก้ไขปัญหาในทางพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 เข้าช่วย พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2558) ได้อธิบายว่า อริสัจ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ ประกอบไปด้วย 1.) ทุกข์ (ความทุกข์ การประสบสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา) 2.) สมุทัย (สาเหตุแห่งทุกข์ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์) 3.) นิโรธ (ความดับทุกข์ ภาวะที่ไม่มีความทุกข์) และ 4.) มรรค (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือแนวทางปฏิบัติเพื่อความดับไปแห่งปัญญา) กล่าวคือ การกำหนดรู้ปัญหา การหาสาเหตุของปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการดับปัญหา และการปฏิบัติตามแนวทางที่นำไปสู่การดับปัญหา แพทย์เรียนรู้เกี่ยวกับโรค และต้องเรียนรู้เกี่ยวกับร่างกายอันเป็นที่ตั้งแต่โรคด้วยฉันทะ ผู้จะดับทุกข์เมื่อเรียนรู้ทุกข์ ก็ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตอันเป็นที่ตั้งแห่งทุกข์ รวมถึงสภาวะแห่งสังขารโลกที่เกี่ยวข้องด้วยฉันทะนั้น สารสำคัญของอริยสัจ 4 คือ ยอมรับความจริงที่เกี่ยวข้องกับทุกข์ตามที่เป็นอยู่ และมองดูรู้จักชีวิตและโลกตามที่เป็นจริง กล่าวให้ง่าย คือ “การทำความเข้าใจสภาวะที่เป็นทุกข์อย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง หรือการเผชิญหน้ากับปัญหา” โรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้สร้างความวิตกกังวล ความเครียดและความตื่นตระหนกแก่ชาวโลกอย่างมากเนื่องจากเป็นไวรัสที่ทำลายระบบการทำงานของปอด เป็นเหตุให้บุคคลที่อ่อนแอ สามารถเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว วิธีการป้องกันก็ค่อนข้างยากลำบากเนื่องจากสามารถแพร่ระบาดผ่านการจาม การไอ และการสัมผัส จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้อริยสัจ 4 ในการศึกษาและหาวิธีการป้องกัน ซึ่งหลักอริยสัจ 4 คือ การเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา (ทุกข์) การหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ) และการดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การแก้ปัญหา (มรรค) โดยจะอธิบายตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19)

ไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19) นั้นเป็นหนึ่งในทุกซ์ที่มนุษย์ต้องประสบทั้งในด้านโรคระบาด ความขัดข้องไม่สะดวกจากข้อจำกัดเสรีภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการใช้ชีวิตประจำวัน และด้านอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นผู้เขียนจึงพิจารณาถึงการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4 ในส่วนของทุกซ์ที่เป็นปัญหาหรือสิ่งที่ทำให้เกิดทุกซ์ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทุกซ์ (พิจารณารู้ถึงปัญหา) การเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา คือ เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 เป็นเชื้อไวรัสที่ก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจ แพร่เชื้อได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อผ่านสารคัดหลั่ง เช่น น้ำมูก น้ำตา น้ำลายหรือผ่านละอองขนาดใหญ่ จากทางเดินหายใจที่เกิดจากการไอ จาม การพูดคุย โดยเข้าสู่ร่างกายได้ทางเยื่อต่าง ๆ เช่น ตา จมูก ปาก ผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 พบได้ในทุกเพศ ทุกวัย โดยผู้ได้รับเชื้อส่วนใหญ่มีอาการได้ตั้งแต่ ไม่มีอาการ อาการเล็กน้อยไม่รุนแรง จนถึงอาการรุนแรง มีภาวะแทรกซ้อน และเสียชีวิต อาการที่พบบ่อย คือ ไข้ ไอแห้งต่อเนื่อง จมูกไม่ได้กลิ่น ลิ้นไม่รับรส ผื่น ท้องเสีย ตาแดง การติดเชื้อและการป่วยเป็นโรค เมื่อร่างกายได้รับเชื้อ อาจติดเชื้อหรือไม่ติดเชื้อก็ได้ ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ชนิดของเชื้อ(สายพันธุ์) ปริมาณเชื้อ และระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย และเมื่อมีการติดเชื้อเกิดขึ้น อาจติดเชื้อ โดยไม่มีอาการ มีอาการน้อย หรือมีอาการรุนแรงจนเสียชีวิต ดังนั้น อาจแบ่งความเสี่ยงต่อโรคโควิด-19 ได้เป็น 2 กลุ่ม

1.) กลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ คือ ประชาชนกลุ่มที่มีโอกาสสัมผัสเชื้อได้มาก เช่น บุคคลที่เดินทางไปยังพื้นที่เสี่ยง บุคลากรทางการแพทย์ และบุคลากรด่านหน้า ในการควบคุมโรค บุคคลที่มีอาชีพที่มีโอกาสสัมผัสคนจำนวนมาก หรืออยู่ในสถานที่แออัด

2.) กลุ่มเสี่ยงต่ออาการเจ็บป่วยรุนแรงและเสียชีวิต พบว่าผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคอ้วน โรคมะเร็ง โรคปอดเรื้อรัง และผู้ป่วยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันต่ำอื่น ๆ มักมีอาการรุนแรง และมีโอกาสเกิดอาการรุนแรงและเสียชีวิตมากกว่าประชากรกลุ่มอื่น ๆ เมื่อได้รับเชื้อไวรัสโควิด-19

ดังนั้นตามหลักอริยสัจ 4 ในขั้นของทุกซ์ ทำให้ทราบถึงปัญหาของเชื้อไวรัสโควิด-19 และผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดจากเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้สามารถนำไปสู่การค้นพบสาเหตุของการเกิดทุกซ์ (ปัญหา) นี้ได้

ระยะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้นเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากมีการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้อย่างรวดเร็ว และควบคุมได้ยาก ดังนั้นผู้เขียนจึงพิจารณาถึงการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4 ในส่วนของสมุทัยที่เป็นต้นเหตุหรือสาเหตุของปัญหาดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 2 สมุทัย (พิจารณาถึงสาเหตุ) การหาสาเหตุของปัญหา คือ ความหละหลวมในมาตรการของรัฐและการบริหารจัดการอย่างไม่ทันถ่วงทีในแต่ละช่วงการระบาด เนื่องจากโรคระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นั้น ปัจจุบันอยู่ในระยะที่ 3 (Phase 3) ซึ่งเป็นระยะที่มีการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสภายในประเทศเป็นวงกว้าง และส่งผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจและประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ หากกล่าวตามระยะการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ดังนี้

ระยะที่ 1 (Phase 1) สาเหตุเกิดจากมาตรการควบคุมคนเข้าออกภายในประเทศที่ไม่ดีพอ วิธีการป้องกัน คือ การแยกผู้ป่วย (Containment) ฝักระวังและคัดกรองผู้เดินทางเข้ามาจากต่างประเทศซึ่งเป็นสาเหตุหลักในการนำพาเชื้อไวรัสโควิด-19 เข้ามา

ระยะที่ 2 (Phase 2) สาเหตุเกิดจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ตลาดแพกุ้ง จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งแสดงถึงความย่อหย่อนในการป้องกันแรงงานต่างด้าวลักลอบข้ามพรมแดนเข้ามา การระบาดกระจายตัวต่อไปยังแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ วิธีการป้องกัน คือ การควบคุมการแพร่ระบาดหรือแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยการมุ่งเน้นไปที่จำนวนผู้ป่วยและตัวผู้ป่วย เพื่อดำเนินการสอบสวนโรค และติดตามผู้สัมผัสหรือผู้ใกล้ชิดที่มีความเสี่ยงสูงระดมเจ้าหน้าที่ด้านระบาดวิทยาจากหลายพื้นที่เข้ามาช่วยควบคุมการระบาดในจุดที่ระบาดรุนแรง และป้องกันการแพร่ระบาดออกจากจุดดังกล่าว

ระยะที่ 3 (Phase 3) สาเหตุเกิดจากการไม่เตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์ที่อาจเลวร้ายลงโดยการระบาดครั้งนี้เริ่มในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงเมื่อมีนาคม 2564 จากคลัสเตอร์สถานบันเทิงย่านทองหล่อ-เอกมัย การระบาดนี้กระจายไปทั่วกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และจังหวัดอื่น ๆ เมื่อเข้าถึงระยะที่ 3 นี้ หมายความว่า โรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้มีการระบาดแพร่ขยายภายในประเทศเป็นจำนวนมากแล้ว วิธีการป้องกันที่ดีที่สุด คือ การลดผลกระทบ (Mitigation) โดยชะลอการแพร่ระบาด ลดการเสียชีวิต ป้องกันการติดเชื้อภายในโรงพยาบาล ด้วยการให้วัคซีนป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 กับคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ ซึ่งก่อนหน้านี้มีมาตรการของทางรัฐบาลออกมาประชาสัมพันธ์และขอความร่วมมือประชาชนในด้านการล้างมือ (Hand Washing) ด้านการสวมหน้ากากอนามัย (Mask Wearing) ด้านการสวมหน้ากากอนามัย (Mask Wearing) ด้านการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และด้านการตรวจวัดอุณหภูมิ (Temperature) ซึ่งประชาชนให้ความสำคัญและเห็นด้วยในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายล่าสุดของรัฐบาล โดยศูนย์แถลงข่าวสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 กระทรวงสาธารณสุข จ.นนทบุรี (6 พฤษภาคม 2564) โดยมีเนื้อหา ยืนยันว่า พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีนโยบายฉีดวัคซีนให้ทุกคนที่อยู่ในประเทศไทย ทั้งคนไทยและคนต่างชาติ ตามความสมัครใจ และข้อบ่งชี้ทางการแพทย์และสาธารณสุข เตรียมไว้ครอบคลุมร้อยละ 70 ของประชากร เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ให้กับประเทศรวม 100 ล้านโดส “การที่ฉีดวัคซีนให้กับทุกคนในแผ่นดินไทย ทางรัฐบาลและกระทรวง

สาธารณสุข โดยนายอนุทิน ชาญวีรกูล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ย้ำหลายครั้งว่า Nobody is safe until everyone is safe. ทุกคนจะปลอดภัย เราต้องทำให้ทุกคนในแผ่นดินไทยให้ปลอดภัย”

ดังนั้น การพิจารณาถึงปัญหาและพิจารณาถึงสาเหตุดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น เป็นส่วนช่วยในการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อดำเนินการหาแนวทางแก้ไขปัญหาลงในขั้นตอนถัดไป

วัคซีนโควิด-19

วัคซีนโควิด-19 นั้นเป็นหนึ่งในวิธีการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากสามารถสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ให้กับผู้ที่ได้รับวัคซีน ดังนั้นผู้เขียนจึงพิจารณาถึงการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักธรรมอริยสัจ 4 ในส่วนของนิโรธที่เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 3 นิโรธ (พิจารณาถึงวิธีการแก้ปัญหา) การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา คือ การกำหนดนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนโควิด-19 ให้กับประชาชนโดยเร่งด่วนและทั่วถึง

วัคซีน เป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการขับเคลื่อนพาสังคมไทยออกจากวิกฤตโควิด-19 วัคซีน คือ สารชีววัตถุที่สามารถกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันต่อเชื้อโรคโดยทำงานเสมือนเป็น “คู่อ้อม” ให้ร่างกายได้ฝึกฝนกลไกการป้องกันโรคตามธรรมชาติให้รู้จักและมีความพร้อมในการต่อสู้กับเชื้อโรคจริง โดยวัคซีนอาจผลิตมาจาก 1.) เชื้อโรคที่ถูกทำให้อ่อนฤทธิ์หรือเชื้อโรคที่ตายแล้ว 2.) บางส่วนของเชื้อโรค หรือโปรตีนสังเคราะห์ ที่มีลักษณะคล้ายกับบางส่วนของเชื้อโรค 3.) สารพันธุกรรมบางส่วนของเชื้อโรค และ 4.) การตัดต่อพันธุกรรมของเชื้อก่อโรคเข้าไปในไวรัสชนิดอื่น โดยที่วัคซีนทุกชนิด ไม่สามารถก่อโรคได้ นอกเหนือจากสารชีววัตถุที่กระตุ้นภูมิคุ้มกันแล้ว ในวัคซีนยังมีสารประกอบอื่น เพื่อเพิ่มความคงตัว หรือเพิ่มประสิทธิภาพของวัคซีน

ชนิดของวัคซีน มีหลายชนิดที่มีผลการทดสอบประสิทธิภาพในมนุษย์ระยะที่ 3 หรืออยู่ระหว่างการทดสอบในมนุษย์ระยะที่ 3 และมีการอนุญาตให้ใช้ในกรณีฉุกเฉินในบางประเทศแล้ว ได้แก่

1.) วัคซีนที่ใช้เทคโนโลยีใหม่ในการผลิต เช่น วัคซีนของบริษัท AstraZeneca วัคซีนของบริษัท Pfizer-BioNTech วัคซีนของบริษัท Moderna เป็นต้น

2.) วัคซีนที่ใช้เทคโนโลยีดั้งเดิมในการผลิต ใช้กับวัคซีนหลายชนิดมาก่อน เช่น วัคซีนของบริษัท Sinovac บริษัท Sinopharm-Beijing บริษัท Sinopharm-Wuhan เป็นต้น

วัคซีนโควิด-19 ทุกชนิดได้รับการรับรองว่ามีประสิทธิผลในการลด “การเจ็บป่วยรุนแรงและการเสียชีวิต” และยังสามารถป้องกันการเจ็บป่วยที่ไม่รุนแรงจากการติดเชื้อโควิด-19 แม้ว่า

ปัจจุบันจากข้อมูลการศึกษาต่าง ๆ จะแสดงว่าผู้รับวัคซีนแล้วยังมีโอกาสติดเชื้อได้ก็ตาม แต่จะสังเกตได้ว่าภายหลังจากนำวัคซีนไปใช้จริงในประชากรหลายร้อยล้านคนทั่วโลก ในหลายประเทศสามารถควบคุมการระบาดได้ และมีแนวโน้มจำนวนผู้ป่วยเริ่มคงที่และลดลง ซึ่งทำให้มีความหวังว่าวัคซีนอาจช่วยลด “โอกาสการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อ” ในสังคมได้

กลไกธรรมชาติของร่างกายเมื่อได้รับเชื้อก่อโรคจะสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อต่อสู้กับเชื้อโรคนั้นๆ และระบบภูมิคุ้มกันจะสามารถจดจำเชื้อโรคนั้นได้ ดังนั้น เมื่อร่างกายได้รับเชื้ออีกในอนาคต ร่างกายที่ได้จดจำเชื้อโรคจะสร้างภูมิคุ้มกันมาต่อสู้กับเชื้อโรคได้ในเวลาอันรวดเร็วและทันทั่วทั้ง วัคซีนโควิด-19 มีการพัฒนาเพื่อจำลองกระบวนการของร่างกายเวลาติดเชื้อโควิด-19 โดยการใช้เชื้อโควิด-19 ที่ถูกทำให้หมดฤทธิ์ หรือใช้ส่วนของเชื้อไวรัส หรือสารสังเคราะห์ ซึ่งไม่สามารถก่อโรคในร่างกายแก่ผู้รับวัคซีน แต่ยังมีคุณสมบัติในการกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันไม่ต่างไปจากติดเชื้อโรคจริง วัคซีนโควิด-19 ส่วนใหญ่ต้องฉีด 2 ครั้ง เพื่อกระตุ้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เพียงพอและอยู่นาน โดยเว้นระยะระหว่างเข็มแตกต่างกัน ซึ่งมักเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 2 สัปดาห์ถึง 3 เดือน ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องฉีดวัคซีนครบ 2 เข็มในระยะห่างที่เหมาะสม ถึงจะมั่นใจว่าร่างกายมีภูมิคุ้มกันเพียงพอป้องกันโรคได้

แม้วัคซีนโควิด-19 จะถูกฉีดเป็นรายคน แต่ก็มีประโยชน์ในการปกป้องคนใกล้ชิดที่มีความเสี่ยงต่อการป่วยรุนแรงในภาพรวม วัคซีนโควิด-19 เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการปัญหาไวรัสโควิด-19 ทั้งการลดความสูญเสียจากการเจ็บป่วยรุนแรงและการเสียชีวิต ลดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและในอนาคตอันใกล้มีความเป็นไปได้ว่าการฉีดวัคซีนโควิด-19 จะช่วยลดการติดเชื้อและแพร่กระจายโรคในสังคมได้

ตามหลักการควบคุมโรค วัคซีนที่ดีที่สุด คือ วัคซีนที่สามารถป้องกันความสูญเสียทางสุขภาพจากการติดเชื้อแต่ละโอกาสติดเชื้อ การเจ็บป่วย การเสียชีวิตของผู้ได้รับวัคซีน และลดโอกาสการแพร่กระจายเชื้อจากผู้ได้รับวัคซีนไปยังบุคคลอื่น ในปัจจุบันข้อมูลการศึกษาวิจัยประสิทธิภาพของวัคซีนโควิด-19 ยังมีจำกัด โดยการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่ความสามารถใน “การลดโอกาสการเจ็บป่วยและเสียชีวิต” เป็นหลัก เพื่อจะนำไปสู่ความหวังสำคัญ คือ การเปิดประเทศอีกครั้ง

ดังนั้น การพิจารณาถึงวิธีการแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอกใหม่ที่รุนแรงขึ้นเช่นนี้ การควบคุมให้ได้ผลต้องอาศัยการบูรณาการจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับนโยบายรัฐบาล การออกมาตรการเคร่งครัดในทุกระดับ ตลอดจนการเคร่งครัดในการป้องกันตัวส่วนบุคคล ในมาตรการสวมหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่าง การใช้เจลแอลกอฮอล์ และการที่ไม่ไปในสถานที่เสี่ยงหรือสัมผัสบุคคลเสี่ยง ซึ่งทั้งหมดนี้มีการให้ความคาดหวังกับการเร่งรัดการฉีดวัคซีนให้มีความทั่วถึงและครอบคลุมประชาชนคนไทยกลุ่มใหญ่ ให้เกิดภูมิคุ้มกันหมู่ (Herd Immunity) อาศัยการบริหารจัดการฉีดวัคซีน ให้มีประสิทธิภาพร่วมมือกันระหว่างโรงพยาบาลภาครัฐและโรงพยาบาลเอกชน และหน่วยงาน

สนับสนุนอื่น ๆ ร่วมกับมาตรการเคร่งครัดต่าง ๆ จะทำให้การควบคุมการระบาดของโควิด-19 ของประเทศไทยในอนาคตอันใกล้กลับสู่ภาวะปกติ เพื่อให้ประชาชนทุกคนกลับมาใช้ชีวิตแบบปกติ หรือในลักษณะวิถีใหม่ (New Normal) ได้ต่อไป

การดำเนินการของรัฐบาลตามนโยบายฉีดวัคซีนโควิด-19

การดำเนินการของรัฐบาลตามนโยบายฉีดวัคซีนโควิด-19 นั้นเป็นหนึ่งในสิ่งที่รัฐบาลต้องเร่งดำเนินการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เพิ่มจากมาตรการอื่น ๆ ที่ประกาศออกมา ดังนั้นผู้เขียนจึงพิจารณาถึงการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาภัยกับผลกระทบอริยสัจ 4 ในส่วนของมรรคที่เป็นสิ่งที่พึงกระทำให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ขั้นตอนที่ 4 มรรค (พิจารณาถึงเหตุหรือสิ่งที่พึงกระทำ) การดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การแก้ปัญหา รัฐบาลได้วางยุทธศาสตร์ในการจัดลำดับความสำคัญในการฉีดวัคซีนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยให้ความสำคัญในระดับสูงต่อผู้สูงอายุ ผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและบุคลากรทางการแพทย์ ตลอดจนกลุ่มแรงงานโดยเฉพาะแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองระบบสุขภาพ การป้องกันความสูญเสียจากการเสียชีวิตหรือป่วยหนักของกลุ่มเสี่ยง และการฟื้นฟูเศรษฐกิจ รัฐบาลไทยมีนโยบายจัดสรรวัคซีนให้ทุกคนในประเทศไทย บนพื้นฐานของหลักการสิทธิมนุษยชน หลักจริยธรรมและความเท่าเทียมตามความสมัครใจ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตามในระยะเริ่มต้นวัคซีนยังมีปริมาณจำกัด ประเทศไทยจึงมีแนวทางการจัดสรรวัคซีนที่สอดคล้องกับมาตรฐานนานาชาติ คือ การจัดสรรวัคซีนตามวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1.) เพื่อรักษาระบบสุขภาพให้ดำเนินไปได้ โดยพิจารณาให้วัคซีนแก่บุคลากรทางการแพทย์ และบุคลากรด่านหน้าในการควบคุมโรค
- 2.) เพื่อลดอัตราการป่วยรุนแรงและเสียชีวิต ซึ่งจะให้วัคซีนแก่ประชากรกลุ่มเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงและเสียชีวิต เช่น ผู้สูงอายุ และกลุ่มที่มีโรคเรื้อรังประจำตัว 7 โรค ได้แก่ เบาหวาน หลอดเลือดหัวใจ โรคอ้วน โรคหลอดเลือดสมอง ทางเดินหายใจเรื้อรัง ปอดอุดกั้น และโรคไตวายเรื้อรัง

นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขและเครือข่ายมีความพร้อมในการฉีดวัคซีนในระดับค่อนข้างสูง โดยสามารถฉีดวัคซีนได้ในระดับเกือบ 3 แสนโดสต่อวันในวันธรรมดา และเมื่อเกิดการระบาดในวงกว้างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รัฐบาลเพิ่มการระดมฉีดวัคซีนให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งจะช่วยลดจำนวนผู้เสียชีวิตโดยรวมได้มากกว่าการเร่งฉีดให้แก่ผู้สูงอายุและกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ซึ่งมีการระบาดต่ำ ซึ่งถือเป็นการปรับเปลี่ยนนโยบายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ดีในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ ควรฉีดวัคซีนให้คนจำนวนมากจนเกิดปรากฏการณ์ภูมิคุ้มกันหมู่ (Herd Immunity) กล่าวคือในสังคมนั้นมีประชากรที่มีภูมิคุ้มกันจำนวนมากพอ หากมีผู้ติดเชื้อเข้ามาในชุมชน จะไม่สามารถแพร่กระจายโรคได้ แม้โรคอุบัติใหม่อย่างโควิด-19 ยังไม่

สามารถระบุได้แน่ชัดว่า ต้องฉีดวัคซีนให้ครอบคลุมประชากรมากน้อยเพียงใด สังคมจึงจะเด
กภูมิคุ้มกันหมู่ แต่การร่วมมือร่วมใจกันรับวัคซีนให้มากที่สุด เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาการ
ระบาดในประเทศได้ และลดผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้น การพิจารณารูถึงเหตุหรือสิ่งที่พึงกระทำ จะช่วยให้รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหา
ได้อย่างตรงจุด เหมาะสม และทันทั่วถึงมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามจากการระบาดของเชื้อไวรัสโค
โรนา หรือ โควิด-19 หลักธรรมที่ควรนำมาปฏิบัติ เพิ่มเติมนอกจากการหาเหตุแห่งทุกข์จาก
หลักธรรมอริยสัจ 4 คือ ทาน ศีล ภavana ถือเป็นหลักป้องกันด้วยความรู้รักสามัคคี 1. ทาน คือ
การให้วัตถุสิ่งของ ความรู้ สติ ปัญญา เช่น การประกอบอาชีพอาจต้องปรับเปลี่ยนอย่าง
กะทันหัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ 2. ศีล คือ การการประพฤติชอบด้วยกาย
วาจา โดยการร่วมมือร่วมใจ และปฏิบัติตามคำแนะนำของภาครัฐอย่างเคร่งครัด เพื่อความ
ปลอดภัยทั้งตนเองและผู้อื่น และ 3. ภavana คือ พัฒนาจิตใจด้วยสติปัญญาใช้เหตุผลอย่างรอบ
ด้าน ดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเอง มีสติเพราะจะช่วยให้ไม่ตื่นตระหนก แต่เกิดความตระหนัก
ในการดำเนินชีวิตกับภาวะวิกฤติ

สรุป

“วัคซีนโควิด-19 : ทางรอด หรือแค่ทางออก ตามหลักอริยสัจ 4” สรุปได้ว่า การระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 และการกลายพันธุ์ของไวรัส เป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของ
รัฐบาลของประเทศ และเมื่อนำหลักอริยสัจ 4 ซึ่งเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหา (ทุกข์) การหา
สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหา (นิโรธ) และการดำเนินการตาม
แนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การแก้ปัญหา (มรรค) เข้ามาปรับใช้นั้น ทำให้ประชาชนและรัฐบาลได้
ทราบถึงปัญหา (ทุกข์) คือโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ว่าเป็นอย่างไร ส่งผลเสียและผลกระทบ
อย่างไร เพื่อนำไปสู่การหาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย) คือ สาเหตุของการระบาดในแต่ละระลอก
ระยะที่ 1 2 และ 3 ส่งผลให้รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมหรือ
จำกัดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม (นิโรธ) และขั้นตอนสุดท้ายคือสิ่งที่สำคัญที่
รัฐบาลพึงกระทำหรือกระทำอยู่นั้น รวมทั้งความร่วมมือร่วมใจของประชาชนภายในประเทศ
เพื่อดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติที่นำไปสู่การแก้ปัญหา (มรรค) แม้วัคซีนอาจไม่สามารถ
ป้องกันการติดเชื้อได้ทั้งหมด แต่ป้องกันโรครุนแรงได้เกือบทั้งหมด ดังนั้นผู้ที่ได้รับการฉีดวัคซีน
แล้วอาจติดเชื้อแบบไม่มีอาการหรือมีอาการน้อยมากได้ จึงยังจำเป็นต้องรักษามาตรการในการ
ป้องกันเชื้อในชุมชน ได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัย การเว้นระยะห่างทางกายภาพ และการล้าง
มือบ่อยๆ ต่อไป กล่าวโดยสรุปได้ว่า วัคซีนโควิด-19 ถือเป็นหนึ่งในความหวังและทางรอดของ
ประชาชนในการลดความรุนแรงจากการติดเชื้อ และเป็นหนึ่งในทางออกที่ดีสำหรับประเทศ เพื่อ
ควบคุมการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19 พร้อมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ในสังคม ให้กับกลุ่ม

คนหรือบุคคลที่ไม่ได้รับวัคซีนและได้รับวัคซีน เมื่อพิจารณาพร้อมกับหลักธรรมอริยสัจ 4 วิธีนี้ถือเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นที่ดีที่สุดขณะนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2564). แนวทางการให้วัคซีนโควิด-19 ในสถานการณ์การระบาดปี 64 ของประเทศไทย. สืบค้น 15 สิงหาคม 2564, จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/17295202103010.pdf>
- เกล็ดดาว จันททิโร. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่. วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า, 23(2), 85-97.
- โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. (2563). มานุษยวิทยากับโรคระบาด: โควิดไวรัส โรคอุบัติใหม่กับงานวิจัยทางมานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- นิธินันท์ มหารธรรม. (2562). ความสำคัญและแนวทางการศึกษาวัคซีนป้องกันโรคในประเทศไทย. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 13(2), 234-240.
- ปวย อุ๋นใจ. (2564). สมรภูมิวัคซีนโควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- พระครูศรีปริยัติวิธาน. (2563). ความคิดเห็นของประชาชนต่อการป้องกันและรักษาโรคติดเชื้อโควิด-19. วารสารศิลปการจัดการ, 4(3), 521-536.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุงและขยายความ). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2558). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2539). พุทธศาสนากับปัญหา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินติ้ง กรู๊ป จำกัด.
- วสิน อินทสระ. (2554). อริยสัจ 4 ความจริงของชีวิตที่ทุกคนควรรู้และเข้าใจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมดา.
- วิทยากร เชียงกุล. (2564). สร้างระบบเศรษฐกิจสังคมใหม่ยุควิกฤตโควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิสถาบันวิชาการ 14 ตุลา.
- ศุภสิทธิ์ พรธมนารุณทัตย์. (2563). จะผ่านพ้นวิกฤตโลก โควิด-19 ระบาด ด้วยฐานความรู้และการปฏิบัติ. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 14(1), 1-6.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). การควบคุมการระบาดของโควิด-19 และการบริหารจัดการวัคซีน. สืบค้น 20 สิงหาคม 2564, จาก <http://tdri.or.th/2021/07/report-2years-prayut-cabinet2>